

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.16.13>

Volume

2023 p. 231-242

ÂŞIK RUHSATÎ'NİN ŞİİRLERİNDE YER ALAN ŞÜKÜR KAVRAMININ DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE CONCEPT OF GRATITUDE IN ÂŞIK RUHSATÎ'S POEMS IN THE CONTEXT OF VALUES EDUCATION

Recep BOZBIYIK*
Mustafa MÜCAHİT**

ÖZ

Değer; bireyin duygu, düşünce, tutum, davranış ve kararlarını etkileyen maddî ve manevî öğelerin bütünüdür. Değerler toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğu tarafından doğru kabul edilir. Bu açıdan bakıldığında değerlerin hem bireysel hem de toplumsal yönü olduğunu ifade edebiliriz. Değerlerin oluşmasında din büyük bir etkiye sahiptir. Bunun nedeni dinlerin ahlaklı insan yetiştirmek istemesidir. Dinî kaynaklı değerlerden biri şükürdür. Şükür, ilahî bir emir olmasının yanı sıra beşerî ilişkilerin de önemlidir. Şükür değerini içselleştirmiş bireyler, kendisine verilen nimetlerden dolayı Yaratıcıya şükran hâlinde olurken, kendisine yardım edene teşekkür ederek insanî ilişkilerde olumlu bir davranışta bulunmuş olur. Çalışmamızın amacı toplum tarafından kabul görmüş bir şahsiyet olan Âşık Ruhsatî'nin şiirlerinde yer alan şükür kavramını değerler eğitimi bağlamında incelemektir. Âşık Ruhsatî tasavvufî kültürden beslenen bir halk şairidir. 1911 yılında vefat eden şâir hakkında bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak Âşık Ruhsatî'nin şiirlerinde yer alan şükür kavramı incelenmiştir. Çalışmamızda değerler ve değerler eğitiminin önemine değindikten sonra şükür kavramının tanımı üzerinde durulmuştur. Âşık Ruhsatî'nin hayatı ve şiirleri hakkında bilgi verilmiş, şairin şiirlerinde geçen şükür değeri tespit edilerek konu bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışmamız neticesinde, şairin şiirlerinde bir değer olarak şükür kavramına geniş ölçüde yer verdiği, bu sebepten dolayı değerler eğitimi açısından önemli bir kaynak teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Âşık Ruhsatî, Değerler Eğitimi, Şükür, Din eğitimi*

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, E-mail: bozbiyik_5858@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-8780-2285, Sivas, Türkiye.

** Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, E-mail: mmucahit@hotmail.com.tr, ORCID: 0000-0003-2345-0015, Sivas, Türkiye

ABSTRACT

Value is the whole of material and spiritual elements that affect an individual's feelings, thoughts, attitudes, behaviors and decisions. Values are accepted as true by the majority of individuals forming the society. From this point of view, we can state that values have both individual and social aspects. Religion has a great influence on the formation of values. This is because religions want to raise moral people. One of the values of religious origin is gratitude. In addition to being a divine command, gratitude is also important for human relations. Individuals who have internalized the value of gratitude are grateful to the Creator for the blessings given to them, and by thanking those who help them, they have a positive behavior in human relations. The aim of our study is to examine the concept of gratitude in the poems of Âşık Ruhsatî, a figure accepted by the society, in the context of values education. Âşık Ruhsatî is a folk poet who is fed from Sufi culture. Died in 1911, many studies have been carried out about the poet until today. In this study, the concept of gratitude in Âşık Ruhsatî's poems is analyzed by using qualitative research method. In our study, after mentioning the importance of values and values education, the definition of the concept of gratitude was emphasized. Information about the life and poems of Âşık Ruhsatî was given, the value of gratitude in the poet's poems was determined and evaluated in the context of the subject. As a result of our study, it has been concluded that the poet includes the concept of gratitude as a value in his poems to a large extent and for this reason, it constitutes an important source in terms of values education.

Keywords: *Âşık Ruhsatî, Values Education, Gratitude, Religious Education*

Giriş

Toplumlar gelecek kuşaklara kendi bilgi becerilerini, tecrübelerini, din anlayışını, değerlerini aktarmak suretiyle varlıklarını devam ettirirler. Bunu sağlayabilmenin yolu da eğitime önem vermekten geçmektedir.

Değerler toplumun hem mazisi hem de istikbalidir. Değerler geçmişten iz taşırlar aynı zamanda geleceğe atılan köprüdürler. Bu sebepten dolayı toplumlar değerlerin öğrenilmesine ve gelecek kuşaklara aktarılmasına önem vermişlerdir.

Eğitimin amaçlarından biri kültürel aktarımdır. Kültürün oluşmasında en büyük etki din ve dini değerlerlerdir. Dini kurallar bazı konularda kısıtlayıcı ya da engelleyici etkiye sahipken; bazı konularda ise teşvik edici bir etkiye sahiptir. Örneğin toplumumuzda heykel sanatı gelişmemiştir. Bunun sebebi İslam inancının yayıldığı dönemde o bölgenin insanların heykel ve putlara verdiği anlamdır. Bunun yanında misafire çok değer verilir. Bunun sebeplerinden biri Hz. Muhammed ve sahabelerin misafirlığe özendirecek birçok davranışının bulunmasıdır.

“Şükür, verilen nimete karşılık duyulan minnettarlık durumudur. Bu değer daha çok sabır, kanaatkârlık kavramları ile yakın biri ilişki halindedir. Bu kavram, Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde geçmektedir” (DİB,2013). Şükür, kulun Allah ile ilişkisinde önemli olduğu kadar insanî ilişkiler de önemlidir. Hz. Muhammed bir hadislerinde “Halka teşekkür etmeyen Allah'a şükretmez” (Tirmizi, Birr, 35) buyurarak beşeri ilişkilerde şükürün önemli olduğunu vurgulamıştır.

Toplumlar, değerlere çok büyük önem vermiş; değerlerin nasıl öğretileceği, değerlerin aktarılmasında kullanılacak yöntemler noktasında çeşitli yöntemler denemişlerdir. Bu konuda önemli yöntemlerinden biri yaşadığı toplumun değerlerini, eserlerine aktarmak suretiyle yaşadığı dönemin değer algılarını aktaran edebiyatçı, şair vb. yazarların, önemli şahsiyetlerin yazdıkları eserlerdir. Bu eserler sayesinde kültürel birikim sayabileceğimiz değerlerin; benimsenmesi, anlaşılması ve anlamlandırılması sağlanmış olunacağı yadsınamaz bir gerçekliktir. Özellikle edebi bir tür olan şiirler bu konuda önemlidir. Ezberlenmesinin kolay olması, akılda kalıcı olması, verilmek istenen mesajın iletilmesinde şiirler önemli bir yere sahiptir.

Âşık Ruhsatî 19. yüzyılda yaşamış önemli bir halk şairidir. Onun yaşadığı dönem Osmanlı devletinin yıkılış dönemidir. Şairin yaşadığı bu dönemde ekonomik, siyasi ve sosyal bozulmalar oldukça fazladır. Kişisel yaşantısına bakıldığında ise küçük yaşlarda yetim kalmış, eşlerinin ve çocuklarının ölümüne şahit olmuştur. Şair bu yaşananlara isyan etmemiş bilâkis şükür halinde olmuştur. Bunun en önemli sebeplerinden biri yetiştiği tasavvufî gelenektir. Şair'in bu yönü bizleri şiirlerinde geçen şükür kavramını değerler eğitimi açısından incelemeye sevk etmiştir.

Problem Cümlesi

1. Âşık Ruhsatî'nin şiirlerinde geçen şükür ile ilgili değer bulunmakta mıdır?
2. Âşık Ruhsatî'nin şiirlerinde şükür kavramı ne sıklıkta kullanılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı: 19. Yüzyılda yaşamış, halk şairi ve tasavvufi kimliği bulunan Âşık Ruhsatî'nin şiirlerinde geçen şükür değerlerini tespit etmektir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmamızda sosyal bilimlerin sıklıkla kullandığı nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup doküman analizi yapılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada Doğan Kaya'nın 'Âşık Ruhsatî ve Şiirleri' adlı kitabının 2018 yılında basımı gerçekleştirilen kitabındaki şiirlerini şükür değeri açısından değerlendirilmiştir. Ruhsatî'nin şiirleri ile ilgili yapılan diğer çalışmalar bizim değerlendirmemizin dışındadır.

1- Değer Kavramı

Değer, kavram olarak birçok anlamda kullanılmaktadır. Bunun sebebi bu kavramın birçok disiplin ile bağlantılı olmasıdır. Örneğin toplumu etkilemesi açısından sosyolojinin, bireyin davranışlarına yön vermesi bakımından psikolojinin, kültürlerin farklı değerlere sahip olması bakımından antropolojinin, ekonomik bir kavram olarak iktisadın ilgilendiği bir kavramdır (Kaymakcam, 2010). Değerin birçok bilim dalı ile ilişkili olması bu kavramın net bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Türk Dil Kurumuna göre değer:

“Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.

Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör.

Üstün nitelik, meziyet, kıymet.

Üstün yararlı olan kimse.

Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısını beliren şey.

Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı.

Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” (TDK, 2023).

“Değer, bir şeyin arzu edilir ya da edilemez olduğu hakkındaki gereksinimlere ve ideallere göre verilen yargıdır”(Bolay, 1997:93).

Aydın, Gürler (2012) değeri, toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğu tarafından kabul gören temel ahlaki ilkeler olarak tanımlayarak değer toplumsal ve ahlaki yönünü vurgulamıştır.

İşçan (2021) değerlerin, hayatımızın birçok yerinde tercihlerimize, tutumlarımıza davranışlarımıza yön verdiğini, onlara rehberlik ettiğini belirterek değerlerin insan hayatının şekillenmesinde önemli olduğunu ifade etmiştir.

Erdem (2003) ise, değerlerin insan davranışlarına kaynaklık ettiğini ve davranışların değerler tarafından yargıldığını ifade etmiştir.

1-1 Değerler Eğitiminin Amacı ve Önemi

Eğitiminin toplumsal, ekonomik, siyasal, ideolojik, bireysel, kültürel bir çok amacı vardır.Yapılan eğitimde amaçlanan bazen yukarıda saydıklarımızdan bir tanesi olmakla birlikte genel olarak birkaçı hedeflenmektedir.Bazen de hedeflenmese de gizil olarak başka bir amaca ulaşılabilir. Bu bölümde eğitimin daha çok kültürü aktarma ve toplumsal işlevi üzerine değinilmiştir.

Eğitimin temel amaçlarından biri toplumun değerlerini yeni yetişen nesile aktarmaktır. Bu aktarım bireyin sosyalleşmesine de büyük katkı sağlamaktadır. Eğitimin, bireylere bilgi ve beceri kazandırmak, kişinin sosyalleşmesini sağlamak gibi işlevlerin yanında değerleri tanıtmak, onları içselleştirilmesini sağlamak ve gerekirse yeni değerler üretmek gibi işlevleri de bulunmaktadır.

Bireyleri ideal insan olarak yetiştirme amacıyla olan toplumlar değerler eğitimine gereken önemi vermek zorundadır. Toplumlar kendi bireyelerine kazandırmak istediği değerlerin eğitimini daha çok eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleştirmektedir (Sürücü, 2022:11).

Son yüzyılda ferdî ve toplumsal bozulmalar, ahlakî yozlaşmalar, zararlı alışkanlıkların çoğalması devletlerin değerler eğitimi noktasında ciddi çalışmalar yapmasına sebep olmuştur. Ayrıca teknolojik alandaki gelişmeler, internet, sosyal medya gibi evrensel alanda açılmasına sebebiyet verdiği için bireyler kendi değerlerini tanımadan hakim kültürün değerlerini benimsemesi de toplumların tepki vermesi ve dolayısıyla kendi değerlerini öğretmeye sevk etmiştir. Toplumlar bu konuda kullanılacak en iyi yolun okullarda değerler eğitiminin planlı yapılmasını sağlamak olduğunu kabul etmişlerdir.

1-2 Şükür Değeri

“Şükür: Allah’tan veya insanlardan gelen nimet ve iyilikten dolayı minnettarlığını ifade etme, nimete söz ve fiille mukabelede bulunma, Allah’a itaat edip günah işlemekten uzak durmak suretiyle nimetin gereğini yapma” şeklinde tanımlanmıştır” (Çağrı, 2010:259).

“Şükür: Görülen iyiliğe karşı söz ve davranış ile hoşnutluk gösterme ve yapılan iyiliğin kıymetini bilmesidir. Kulun Allah’ın vermiş olduğu sayısız nimetlerin onun sonsuz iyilik ve bağışının sonucu olduğunu fark ederek kalbinin teşekkür duygusuyla dolması ve bunu diliyle ifade etmesi; tutum ve davranışlarıyla haramlardan kaçınarak ve farzları yerine getirerek Allah’a bağlanmasıdır” (MEB, 2009:344).

“Şükür, verilmiş bir nimete sözle ve hareketle veya kalple onu verene saygı ile mukabelede bulunmaktır” (Yazır, 2008:61).

Şükür kelimesi Kur’an-ı Kerimde yetmiş beş yerde geçmekte olup daha çok Allah’ın insanlara verdiği nimetlerden söz edilmekte ve insanların bu nimete karşılık olarak Allah’a şükretmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Çağrı, 2010).

İnsan doğuştan başkasına muhtaç bir şekilde yaratılmıştır. İşte bu sebepten insan kendisine yapılan iyiliğe kayıtsız kalamaz. Yapılan iyiliğe teşekkür etmek Yaratıcının insana doğuştan verdiği fitri bir özelliktir (İbragimov, 2018).

Şükür, verilen nimete karşı duyulan minnettarlıktır. Allah’ın verdiği nimetlere teşekkür etmektir. Şükürün zıt anlamsızı ise nankörlüktür. Bu açıdan bakıldığında verilen nimetin kıymetini bilen insan yaratıcısına karşı saygı halindedir ve ona karşı nankörlük yapmaz. Bu durum beşeri ilişkiler için de önemlidir. Kendisine yapılan iyiliği bilen, yapılan iyiliğe teşekkür eden insanlar toplum tarafından sevilir; aksi şekilde hareket edenler toplum tarafından sevilmez ve dışlanır. Bu durumda şükür değerinin insanın yaratıcı ile olan ilişkisi hem de insani ilişkiler açısından önemli bir değer olduğunu ifade edebiliriz.

2-Âşık Ruhsatî’nin Hayatı ve Şiirleri

Âşık Ruhsatî’nin asıl adı Mustafa’dır. 1835 yılında Sivas ilinin Kangal ilçesine bağlı Deliktaş köyünde doğmuştur (Özyalçın, Gürpınar, 1938).

Aslen Avşar Türklerindedir. Babasının adı Mehmet, annesinin adı ise Safiye’dir. 12 yaşında hem yetim hem öksüz kalmıştır. Ruhsatî anne ve babasının vefatı üzerine Deliktaş Ağası olan Ali Ağa’nın yanında azaplık yapmıştır. Daha sonra geçimini sağlamak için değirmencilik, duvar ustalığı, rençperlik, kiracılık, çobanlık yapmış, hayatının son zamanlarında ise köyünde imamlık yapmıştır (Kaya, 2018:26-32).

Şâir dört evlilik yapmıştır. Bu evliliklerinden doğan çocuk sayısı yirmi üçtür (Çacapverdi 1987). Özyalçın, Gürpınar (1938) 'a göre Ruhsatî'nin yirmi üç çocuğundan ancak 2 (İki) tanesi hayatta kalabilmiştir.

Ruhsatî şiirlerinde mahlas olarak Cehdi, İcadî, Hoca, Ruhsat, Ruhsat Baba, Âşık Ruhsat, Ruhsatî mahlaslarını kullanmıştır. Asıl adı olan Mustafa'yı da mahlası ile kullandığı da olmuştur. Ruhsatî mahlası aşığın tasavvufa intisabıyla verilmiştir (Aşkun 1945:16). Ruhsatî mahlasını alışı ile ilgili araştırma yapan Doğan Kaya, bu mahlası kendisine Sivas Korubaşı köyünden Şeyh İbrahim Efendi tarafından verildiğini belirtmiştir (Kaya, 2018:35-36).

“Tarikatı ile ilgili muhtelif bilgiler söylene de kendi şiirlerinde Nakşibendî tarikatına mensup olduğunu ifade etmiştir” (Kaya, 2018:44).

Ruhsatî 1911 yılında Kangal'ın Deliktaş köyünde vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir.

Ruhsatî tasavvufî gelenekten beslenmektedir. Bu nedenle şiirlerini İslâmiyet'i insanlara anlatma, onlara nasihatte bulunma amacı ile söylemiştir (İlhan, 2015). Ayrıca halk şairi olmasından dolayı şiirlerinde sevgi ve aşk kavramlarını da sıklıkla işlemiştir. Kullandığı dil sade ve şiirleri ahenklidir (Kaya, 2018).

2-1 Âşık Ruhsatî'nin Şiirlerinde Şükür Değeri

Bu bölümde Âşık Ruhsatî ile ilgili araştırma yapan ve 2018 yılında basılan Doğan Kaya'ya ait “*Âşık Ruhsatî*” adlı kitabında Âşık Ruhsatî 'ye ait olduğu tespit edilen şiirlerdeki şükür değeri açısından yaptığımız inceleme neticesinde tespitlerimiz sunulmuştur. Çalışmamızda şairin şiirlerinde geçen şükür değerini hem lafız hem de mânâ olarak incelenmiştir.

Bir Müslüman için şükretmesi gereken birçok durum söz konusudur. Müslüman bir anne babadan dünyaya gelmek, Müslüman bir ortamda yaşamak, Müslüman olarak yaşamak şükür sebebidir. Ruhsatî, Allah'ı bir, peygamberinin ise hak olarak bilmesi nedeniyle şükrettiğini ifade etmiştir.

“Eğer sorarlarsa Müslüman mısın

Bihamdillah Müslüman'ım ey hoca

Elhamdulillah'ın manası nedir

Allah bir Resul hak imanım hoca” (Kaya, 2018:86)

Hz. Peygamber “Biriniz kavga ettiğinde yüze vurmaktan sakınsın. Muhakkak ki Allah, Âdem'i kendi suretinde yaratmıştır” buyurmuştur (Ahmed, el-Müsned, II, 519.) Ruhsatî Allah'ın insana kıymet verdiği için kendi vechinden yarattığını, buna binaen Müminlerin şükrettiğini belirtmiştir.

“Vechine vechin benzetti

Kur'an'da böyle methetti

Ehl-i iman bin şükretti

Lâilâhe illallah de” (Kaya, 2018:115)

Ruhsatî, sevdiğini düşünde görmesinden dolayı şükretmektedir.

“Şükür görmüşüm düşünüy bugün

Sıdk ile tuttum peşini bugün

Zabta saram düşünüy bugün

Tabib derdimi al krem eyle” (Kaya, 2018:119)

Ruhsatî’ye göre şükür edilmesi gerekli konular arasında kimsenin malında gözünün olmaması, kendisinde münafıklık alametlerinin bulunmaması, herkese olduğu gibi görünmesi, ikiyüzlülük yapmaması da yer alır.

“Kimsenin azına çoğuna karışıp bakmadım

İnsana insan göründüm şükür kurt göstermedi” (Kaya, 2018:138)

Ruhsatî sevdiğine kavuştuğundan dolayı şükretmektedir.

“Ruhsatî olmuştu derban

Şükür zuhur etti kervan

İy’oldu keselim kurban

Geldi benim allım geldi” (Kaya, 2018:140)

Ruhsatî, hem gerçek anlamda hem de mecaz anlamda kış mevsiminin sıkıntılarından kurtulup yaz mevsimine ulaşmasından dolayı Allah’a şükretmektedir.

“Gönül azat oldu gam-ı şitadan

Bihamdillah Yaradan’a yaz geldi

İşte böyle diliyorum Hüda’dan

Bihamdillah Yaradan’a yaz geldi” (Kaya, 2018:140)

Ruhsatî Nakşibendî tarikatına intisap etmiştir. Şair bu sayede sağlam bir imana ulaştığını belirtmiştir. Ruhsatî dertlerinin çok olmasına rağmen dilinde şükürü düşürmediğini, her daim şükrettiğini ifade etmiştir.

“Bir değil beş değil derdim

Şükür Mevlâ dilde virdim

Nakşi tarîkına girdim

Muhkem imana bağlandım” (Kaya, 2018:174)

Ruhsatî köyünde çiftçilik yapmıştır. Şair rençberliğin helâl kazanç olduğunu belirttiikten sonra bulduğu her şeye şükrettiğini vurgulamıştır.

“Rençberlik dediğin helâl nafaka

Gel Ruhsatî çöreği çek çırağa

Pekmez yoksa peyniri koy tabağa

Ekin ok biterse dizgin ederim” (Kaya, 2018:183)

Ruhsatî dünyevî mal, mülk, saltanat beklentisi olmadığını bulduğu her şey ile yetineceğini ifade etmiştir.

“Encamı miras kalacak

Malım olmazsa olmasın

Saltanatım samur kürküm

Şalım olmazsa olmasın

Emanet aldım bu canı

Veren bir gün alır anı

Bulunursa arpa nanı

Balım olmazsa olmasın

Bu gün doğar yine batar

Ölüm gelir bir gün çatar

Bana kıldan bir çul yeter

Halım olmazsa olmasın” (Kaya , 2018:195)

Ruhsatî'nin kâr eden ve yalan söyleyenin kurtuluşa ulaşamayacağını, yapıların ağaç işleri ile uğraşan ustaların ve palan işleri uğraşanların iflah olamayacağını vurguladıktan sonra kendisinin dilenci olmadığını gelir getiren mülkün ve malının olduğunu belirtmiştir.

“Necat bulmaz münkir ile yalancı

İflah olmaz dülger ile palancı

Sanmayınız bu Ruhsatî dilenci

Mansıp da var irat da var mal da var” (Kaya, 2018:211)

Ruhsatî harama meyletmediği için Allah’a hamd ettiğini ayrıca yapılan her işin Kiramen Kâtibin melekleri tarafından kaydedildiğini belirtmiştir.

“Hamd olsun harama etmedim nazar

Kiramen Kâtibi cümlesin yazar

Ey Ruhsatî sen de açtın bir pazar

Harca göreğ dükkânında neyin var” (Kaya, 2018:215)

Ruhsatî bir olan Allah’a (c.c) bağlandıktan sonra herhangi bir beklentisi olmadığını her haline razı olduğunu ifade etmiştir.

“Ruhsati ’yemâh ü zara bağlandım

Terk edip namusu ara bağladım

Çok kapı dolandım Bir’e bağlandım

Köşem olsa da bir olmasa da bir” (Kaya, 2018:221)

Allah’a ait güzel isimlere Esmâ-i Hüsnâ denir. Kur’an-ı Kerimde *“En güzel isimler Allah’ındır. O’na o güzel isimleriyle dua edin ve O’nun isimleri hakkında gerçeği çarpıtanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasına çarptırılacaklardır”* buyrulmaktadır (el-A’raf, 180). Ruhsatî Allah’ın isimlerinden olan Gani, Gaffâr ve Rezzâk isimleri ile birlikte Şükür ismini de zikretmiştir.

“Bir ismim Gani’dir bir ismim Gaffar

Rezzak ismim dilde eylesin ezber

Şükür ismim ile eylesin iftar

Cennet meyvelerin bitirsin demiş” (Kaya, 2018:232)

Ruhsatî muradına ermiş, selamete kavuşmuş bütün bunlardan dolayı şükretmektedir.

“Bihamdillah biz de namizat olduk

Guş eyle birader destanı seyret

Bayrak dikilecek Pazar ertesi

Toplansın cemaat devranı seyret” (Kaya, 2018:232-233)

“Yoktan nikâhlandık olduk selâmet

Bihamdillah hiç olmadık melâmet

Darısı dullara bulsun halâvet

Bu hayâl düğünü var anı seyret” (Kaya, 2018:235)

Ruhsatî dünyanın süsünde gözünün olmadığını, Allah'ın birliğine olan inancından dolayı şükrettiğini ve her daim zikir üzerine olduğunu belirtmiştir.

“Revnak-ı dünyada yoktur fikrimiz

Birliğinde ben olmuştur şükürümüz

İnşaallah kabul olur zikrimiz

Biz emeği hebalardan değiliz” (Kaya, 2018:242)

Sonuç

Toplumları ayakta tutan, onları birlik ve bütünlük içerisinde hareket etmesini sağlayan en büyük etkenlerden biri değerlerdir. Değerler yüzyılların bilgi ve birikimidir. Toplumlar bu bilgi ve birikimlerini kendisinden sonra gelecek kuşaklara aktarmak isterler. Değerlerini bilen ve uygulayan bireyler, toplum ile kaynaşır ve sağlıklı bir birey olurken değerlerini öğrenemeyen bireyler toplum ile kaynaşamaz ve toplum tarafından yalnızlığa mahkûm edilirler. Bunun farkında olan toplumlar değerlerin öğretilmesi için eğitime önem vermeye başlamışlardır. Ailede bu değerler öğretilmeye başlamasına rağmen değerlerin öğretilmesi ve dönüt alınması daha çok okullarda gerçekleşmektedir.

Değerlerin oluşmasında dinlerin çok büyük bir etkisi vardır. Çünkü dinlerin amacı kişinin hem bu dünyasını hem de ahretini mamur etmektir. Kişinin dünyada mutlu olması için de benimsemesi ve uygulaması gereken ahlaki kurallar vardır. Bu kurallar kişinin ve toplumun mutlu, huzurlu olmasını sağlar. Bu şekilde toplumda kargaşa çıkmaz, güven toplumu inşa edilmiş olur.

Değerlerin aktarılmasında birçok yöntem kullanılır. Bu yöntemlerden biri toplumca kabul görmüş kişilerin yazdıkları eserleri incelemektir. Bu yöntem sayesinde hem yazarın yaşadığı dönemdeki değer algısını öğrenebilir hem de edebi metinler üzerinde ezber ve tahlil yapılmış olur. Bu şekilde eğitimin amaçlarından biri olan kalıcı öğrenme sağlanmış olur.

Bu çalışmamızda Âşık Ruhsatî'nin şiirlerinde bulunan, ilahi bir emir ve beşeri ilişkilerde önemli olan şükür değerini inceledik. Âşık Ruhsatî'nin eserlerini seçmemizin en büyük sebeplerinden biri kendisinin irfanî gelenekten yetişmiş olmasıdır. Araştırmamızda şükür ve hamd kelimelerinin geçtiği ve manasında bu kavramların işlendiği şiirler tespit edildikten sonra konu bağlamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Yaptığımız araştırma neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1- Ruhsatî'nin şiirlerin şükür değeri açısından zengin bir kaynak teşkil ettiği tespit edilmiştir.
- 2- Ruhsat küçük yaşlarda anne babasını, yaşamının diğer bölümünde eşlerini ve çocuklarının büyük bir kısmını kaybetmiş ayrıca hayatının büyük bir bölümü geçim endişesi içerisinde geçirmiş olmasına rağmen hiçbir zaman hâlden şikâyetçi olmadığı ve her daim şükrettiği tespit edilmiştir.

- 3- Ruhsatî'nin şiirlerinde şükür kavramı; Allah'ı bir, Hz. Muhammed'i (Sav) hak olarak bilmiş olmasını, Müslüman olmasını, Allah tarafından verilen rızık, hiçbir zaman harama el uzatmamasını, Nakşibendî tarikatına bağlanmasını, sevdiğine kavuşmasını, sevdiğini rüyada bulmasını, evlenmesini gibibirçok sebep bağlamında işlemiştir.
- 4- Ruhsatî'nin şiirlerinde şükür kavramı daha çok rızık ve nimet kavramları ile birlikte kullandığı görülmüştür.
- 5- Ruhsatî'nin şükür kavramını yetiştirdiği irfanî gelenek bağlamında kullandığı tespit edilmiştir.
- 6- Ruhsatî'nin şiirlerinde kullandığı dilin sade ve anlaşılır olması bu şiirlerin günümüzde değerler eğitimi amacıyla kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel (1992). *el-Müsned*. I-VI, , İstanbul: Çağrı yay.
- Aşkun, Vehbi Cem (1945). *Büyük Halk ve Saz Şâiri Âşık Ruhsatî*. Sivas: Kâmil Basımevi ve Kitapevi.
- Aydın, Mehmet Zeki ve Akyol Gürler, Şebnem (2012). *Okulda Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bolay, Süleyman Hayri (1997). *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Basım Yayın.
- Çaçapverdi, Hacı (1987). *Sivaslı Âşık Ruhsatî*. Sivas: Engin Ofset.
- Çağrı, Mustafa (2010). *Şükür*. TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul: TDV Yay. (259-261).
- Çağrı, Mustafa (2006). *İslam Düşüncesinde Ahlak*. İstanbul: DEM Yayınları.
- DİB. (2013). *Kur'an-ı Kerim Meâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Erdem, Ali Rıza (2003). "Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsurlar: Değerler". *Değerler Eğitimi Dergisi* (4), 4-55.
- Ibragimov, F. (2018). *Din Eğitimi Açısından Kurana Göre Şükür Kavramı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlhan, Bilge (2015). *Âşık Ruhsatî'nin Şiirlerinde Dinî-Tasavvufî Muhtevâ*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşcan Demirhan, Canan (2021). "Değerler Eğitiminde Temel Yaklaşımlar", (Ed: A. Figen Ersoy, & Pınar Ünüvar), *Karakter ve Değerler Eğitimi* (s. 31-50). Ankara: Anı Yay.
- Kaya, Doğan (2018). *Âşık Ruhsatî*. İstanbul: Orka Matbaacılık.

- Kaymakcam, Recep (2010). "Değer Kavramı ve Gençlerin Dini Değerleri", *Eğitime Bakış Dergisi* (18), 10-16.
- MEB. (2009). *Dinî Terimler Sözlüğü*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Müslim, Ebu'l Hüseyin Müslim b. El-Haccac En-Nîsâbûrî (2020). *Sahih-i Müslim* . (Çev:Ahmet Davutoğlu,) İstanbul: Şifa Yayınevi.
- Özdemir, Ahmet (2010). *Âşık Ruhsatî*. İstanbul: Sivas Platormu.
- Özyalçın, Kadri, & Gürpınar, Kemal (1938). *Deliktaşlı Ruhsatî*. Sivas: Sivas Halkevi Dil, Tarih Edebiyat Şubesi Neşriyat.
- Sürücü, Tahir (2022). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Eğitim Programı ve Ders Kitaplarının Kök Değerler Açısından İncelenmesi (4-8. Sınıflar)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi . Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TDK. (tarih yok). *Değer*. 12 Mart 2023 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözcükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Tirmizî, Muhammed b. İsa (ö.279/892), *Sünen*, I-V, tah. Ahmed Muhammed Şâkir ve diğerleri, Dâru'l-İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, trs.
- Yazır, Muhammed Hamdi (2008). *Hak Dîni Kur'an Dili* (Cilt 1). (Sad: Sıtkı Gülle) İstanbul: Huzur Yayın.